

فصل ششم

شکوفایی استان

پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی

درس چهاردهم : دستاوردهای انقلاب اسلامی در استان

انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷ یک رویداد سیاسی، مذهبی و موهبتی الهی بود که تحولی عظیم در تمام عرصه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ایجاد کرد. هم‌چنین، دستاوردهای عظیمی برای ملت شهید پرور ایران به همراه داشت. در این میان، استان قم به عنوان کانون و خاستگاه انقلاب اسلامی، از آن دستاوردهای بهره‌نبر بود. در این درس با گوشه‌ای از فعالیت‌های صنعتی، عمرانی، آموزشی و فرهنگی انجام گرفته پس از انقلاب شکوهمند اسلامی ایران در استان آشنا می‌شوید.

● فعالیت‌های صنعتی و معدنی

استقرار صنعت در هر منطقه‌ای می‌تواند موجب توسعه اقتصادی آن شود ولی متأسفانه در اوایل پیروزی انقلاب اسلامی، بخش صنعت و معدن استان قم رونق چندانی نداشت. در حدود ۲۰۰ واحد صنعتی در قالب صنایع کوچک و متوسط به طور پراکنده در بافت و کلیه مسیرهای خروجی شهر مقدس قم، مشغول فعالیت بودند که بزرگ‌ترین این واحدها، کارخانه ایران مریوس، نخ استرچ، قلم‌موسازی، شهر ممتاز (تولید کفش)، کارتن کار، پشم‌ریسی، کوره‌های پخت آجر و گچ و آهک بود. هم‌چنین، در بخش معدن نیز کم‌تر از ۱۰ واحد معدنی مانند منگنز روستای ونارج، نرداگی، یزدان، کوشک نصرت و ... فعالیت داشتند. خوشبختانه، پس از انقلاب بخش صنعت و معدن استان به ویژه پس از ارتقای شهرستان قم به استان، با سرعت قابل ملاحظه‌ای رشد کرد و در این مدت، شهرک‌های صنعت شکوهیه، محمودآباد، سلفچگان، منطقه ویژه اقتصادی سلفچگان و ۱۲ شکل صنعتی و صنفی مانند خانه صنعت و معدن، انجمن‌های تخصصی، صنایع همگن غذایی، صنایع همگن گرانول‌سازی، صنایع شیمیایی، صنایع فلزی و ریخته‌گری، صنایع کفش، صنایع پلاستیک، صنایع سنگ، صنایع سنگ کوبان و معادن تشکیل شدند.

یادآوری می‌شود علاوه بر شهرک‌های صنعتی و شکل‌های صنفی ایجاد شده، هم‌اکنون تعدادی شهرک صنعتی دیگر مانند نمونه، گنجینه، چاپ و نشر و قنوات در حال احداث یا طراحی و مطالعه‌اند.

هم‌چنین، تعدادی ناحیه صنعتی در نواحی مستعد استان مانند طفرود، سیرو، خورآباد، دستجرد در مرحله تولید یا بهره‌برداری قرار دارند. شکل ۱-۶، محل فعالیت یا احداث این شهرک‌ها و نواحی صنعتی را در استان نشان می‌دهد.

تعداد معادن فعال استان نیز در سال ۱۳۵۷، ۳۸ فقره در سال ۱۳۸۶ به ۷۸ فقره افزایش یافته است (جدول ۱-۶).

شکوفایی استان پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی

شکل ۱-۶- نقشه شهرک‌های صنعتی استان

جدول ۱-۶- شاخص‌های صنعت و معدن استان از سال ۵۷ تا ۸۶

شاخص	۱۳۵۷	۱۳۸۴	۱۳۸۶	درصد رشد ۸۶ به سال ۸۴
میزان اشتغال کارگاه‌های صنعتی (نفر)	-	۳۰۵۶	۴۲۵۵	۳۹/۲
تعداد معادن فعال	۳۸	۷۰	۷۸	۱۱/۴

بیشتر بدانیم

شهرک‌های صنعتی فعال استان

شهرک‌های صنعتی استان قم در اسفند ۱۳۷۶ تأسیس شده و در فروردین ۱۳۷۷، فعالیت خود را آغاز کرده است. این استان در حال حاضر ۵ شهرک مصوب دارد که شهرک‌های صنعتی شکوهیه، سلفچگان و محمودآباد فعال اند و در رشته‌های مواد غذایی، دارویی، فلزی، ریخته‌گری، نساجی، چرم‌سازی، شیمیایی، سلولزی، کاغذ و

چوب و کانی‌های غیرفلزی فعالیت دارند (شکل ۱-۶).

۱- شهرک صنعتی شکوهیه: شهرک صنعتی شکوهیه، بزرگ‌ترین شهرک صنعتی استان قم است که در ۱۲ کیلومتر جاده قدیم قم - تهران واقع است. مساحت آن ۹۵۵ هکتار است که توسعه آن شهرک ۱۰۴۵

هکتار خواهد بود. این شهرک دارای خدمات زیربنایی مناسب است و نزدیکی به مرکز استان، هموار بودن اراضی واگذاری و مجاورت و نزدیکی به مرکز کشور به عنوان بزرگ‌ترین بازار تولید و مصرف از مزایای آن است (شکل ۲-۶).

شکل ۲-۶- شهرک صنعتی شکوهیه

۲- شهرک صنعتی سلفچگان: شهرک صنعتی سلفچگان در ۲ کیلومتر جاده سلفچگان - ساوه به مساحت ۱۹۵ هکتار واقع است که امکان توسعه تا ۲۳۵ هکتار را دارد. هم‌چنین، دارای خدمات زیربنایی مناسب است. از اهداف تشکیل شهرک صنعتی سلفچگان انتقال و متمرکز کردن فعالیت‌های صنعتی شهر مقدس قم است. مجاورت با منطقه ویژه اقتصادی سلفچگان، قرار گرفتن در خارج از ممنوعیت سرمایه‌گذاری تهران و استفاده از مزایای آن، از امتیازات مهم این شهرک است (شکل ۳-۶).

۳- شهرک صنعتی محمودآباد: شهرک صنعتی محمودآباد در ۱۸ کیلومتر اتوبان قم - تهران با مساحت ۳۴۱ هکتار واقع شده است و امکان توسعه تا ۵۰۰ هکتار را دارد. این شهرک نیز خدمات زیربنایی دارد. نزدیکی به مرکز استان و نزدیک بودن به پایتخت کشور، از مزایای آن محسوب می‌شود (شکل ۴-۶).

شکل ۳-۶- شهرک صنعتی سلفچگان

شکوفایی استان پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی

شکل ۴-۶- شهرک صنعتی محمودآباد

۴- شهرک صنعتی بین‌المللی چاپ و نشر: این شهرک صنعتی با مساحت ۲۰۰ هکتار در ۵ کیلومتر ۵ اتوبان قم- تهران در حال ساخت است و به دلیل مجاورت با شهر قم، برخورداری از خدمات شهری، مجاورت با خط راه آهن در حال احداث، مجاورت با اتوبان قم- تهران و نزدیکی به فرودگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) دارای اهمیت بسیاری است.

در جدول ۲-۶ مشخصات شهرک‌های صنعتی استان را مشاهده می‌کنید، اطلاعات آن را با شکل ۱-۶ مقایسه

کنید.

جدول ۲-۶- مشخصات شهرک‌های صنعتی استان قم

ردیف	نام شهرک‌ها و نواحی صنعتی	موقعیت جغرافیایی	ردیف	نام شهرک‌ها و نواحی صنعتی	موقعیت جغرافیایی
۱	شکوهیه	کیلومتر ۱۲ جاده قدیم قم- تهران	۷	گنجینه	کیلومتر ۱۰ اتوبان قم- تهران
۲	سلفچگان	کیلومتر ۲ جاده سلفچگان- ساوه	۸	الغدیر (نمونه کشوری)	کیلومتر ۴۵ جاده قدیم قم- تهران
۳	محمودآباد	کیلومتر ۱۸ اتوبان قم- تهران	۹	خورآباد	کیلومتر ۲ جاده قم- کهک
۴	چاپ و نشر	در حال اجرا کیلومتر ۵ اتوبان قم- تهران	۱۰	سیرو	کیلومتر ۱۰ جاده قم- کهک
۵	قنات	کیلومتر ۱۵ جاده قم- قنات	۱۱	طغرود	کیلومتر ۴۰ جاده قم- جعفریه
۶	مجتمع فناوری اطلاعات ICT	کیلومتر ۳ اتوبان قم- تهران	۱۲	دستجرد	کیلومتر ۵ جاده دستجرد- نفرش

● فعالیت‌های عمرانی

فعالیت‌های عمرانی استان قم را می‌توان به سه بخش دسته‌بندی کرد :

۱- عمران روستایی، ۲- عمران شهری و ۳- حمل و نقل.

۱- عمران روستایی: به جدول ۳-۶ توجه کنید. روستاهای استان از نظر عمران در سال‌های قبل از انقلاب اسلامی در وضعیت مناسبی نبودند؛ به طوری که از کل روستاهای استان، فقط ۱۴ روستا دارای آب لوله‌کشی، ۲۵ روستا دارای نعمت‌رشنایی برق و ۲۶ روستا از جاده آسفالت برخوردار بودند و به هیچ روستایی گازرسانی نشده بود، اما در اولین سال‌های انقلاب اسلامی، فعالیت‌های عمرانی در روستاهای استان، همانند سایر استان‌های کشور توسط نهاد انقلابی جهاد سازندگی (جهاد کشاورزی) با هدف محرومیت‌زدایی و کاهش نابرابری میان شهر و روستا آغاز شد و تاکنون توسط بنیاد مسکن انقلاب اسلامی ادامه یافته است؛ به گونه‌ای که تا سال ۱۳۸۷ به ۲۲۳ روستا آبرسانی، به ۱۸۷ روستا برق‌رسانی و به ۲۰ روستا گازرسانی شده است هم‌چنین گازرسانی به ۵۱ روستای دیگر نیز در حال اجراست. ۱۸۰ روستا هم جاده آسفالت دارند.

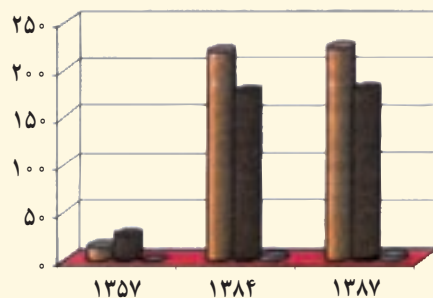
در اوایل انقلاب اسلامی، هیچ یک از روستاهای استان دارای مرکز تلفن و تلفن ثابت نبوده‌اند ولی در حال حاضر تعداد روستاهایی که دارای مرکز تلفن و تلفن ثابت شده‌اند، به ترتیب ۵۳ مرکز و ۱۴۹ روستاست.

برای مطالعه

جدول ۳-۶- وضعیت عمران روستایی از سال ۱۳۵۷ تا ۱۳۸۷ در استان قم

عنوان	واحد	سال ۱۳۵۷	سال ۱۳۸۴	سال ۱۳۸۷
روستاهای آبرسانی شده	روستا	۱۴	۲۱۹	۲۲۳
روستاهای برق‌رسانی شده	روستا	۲۵	۱۵۱	۱۸۷
روستاهای گازرسانی شده	روستا	۰	۱۷	۲۰
روستاهای دارای مرکز تلفن	روستا	۰	۵۰	۵۳
روستاهای دارای تلفن ثابت	روستا	۰	۱۲۶	۱۴۹
روستاهای دارای جاده آسفالت	روستا	۲۶	۱۷۷	۱۸۰
نواحی صنعتی روستایی	روستا	۰	۴	۵

- روستاهای دارای آب آشامیدنی
- روستاهای دارای جاده آسفالت
- نواحی صنعتی روستایی

شکل ۵-۶- وضعیت شاخص‌های عمران روستایی استان

طی سال‌های ۵۷ و ۸۴ و ۸۷

بیشتر بدانیم

- مهم ترین اقدامات انجام گرفته در بخش عمران روستایی
- احداث راه روستایی آسفالت به طول ۵۳۷ کیلومتر
- احداث راه شوسه به طول ۳۲۴ کیلومتر
- آبرسانی و تأمین آب آشامیدنی به بیش از ۲۰۰ روستا
- برق دار کردن چاه های آب کشاورزی
- ایجاد نواحی صنعتی در روستاهای سیرو، طغرود، دستجرد و خورآباد با قابلیت های استقرار ۱۷۰ واحد تولیدی.

فعالیت

فعالیت گروهی ۱-۶

- ۱- پروژه های عمرانی پس از انقلاب اسلامی توسط کدام نهاد انقلابی آغاز و توسط کدام نهاد پیگیری و دنبال شده است؟
- ۲- پس از پیروزی انقلاب اسلامی در کدام روستاهای استان، نواحی صنعتی ایجاد شده است؟

شکل ۶-۶- تصفیه خانه فاضلاب شهری قم

۲- عمران شهری: در بخش عمران شهری، اقدامات زیادی در بعد از پیروزی انقلاب اسلامی صورت گرفته است؛ مثلاً تعداد مشترکان آب لوله کشی استان در سال ۱۳۵۷ برابر با ۵۴۵۰۰ مشترک بوده که این تعداد در سال ۱۳۸۷ به ۲۲۰۰۰۰ مشترک افزایش یافته است.

در بخش فاضلاب، تأسیسات فاضلاب شهری اساساً در اوایل انقلاب اسلامی وجود نداشته است ولی پس از پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۶۹، با تشکیل شرکت آب و فاضلاب، این تأسیسات ایجاد و احداث شده اند. در سال ۱۳۸۷، تعداد انشعابات فاضلاب شهری به ۳۷۲۵۶ فقره رسیده است.

بیشتر بدانیم

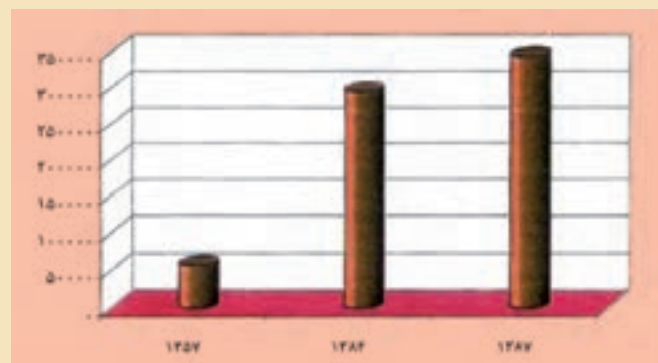

از جمله اقدامات دیگر در بخش عمران شهری، توزیع آب آشامیدنی شیرین به طول ۲۰۰ کیلومتر در خیابان‌های اصلی و فرعی شهر مقدس قم است که از اقدامات مهم دولت در سال‌های بعد از پیروزی انقلاب اسلامی است. تعداد آبسارها ۲۸۰ ایستگاه است.

شکل ۷-۶- تصویر یکی از ایستگاه‌های توزیع آب شیرین (آبسار) در شهر قم

همچنین مطابق آمار موجود، تعداد مشترکان برق خانگی در سال ۱۳۵۷ برابر ۵۷۴۸۰ مشترک بوده است که این تعداد در پایان سال ۱۳۸۸ به ۳۶۳۱۳۸ مشترک افزایش یافته است. در بخش ارتباطات، تلفن‌های ثابت و آگذاری شده از ۷۰۰۰ خط منصوبه و مشغول به کار در سال ۱۳۵۷ به ۵۳۶۰۲۶ خط منصوبه در سال ۱۳۸۹ افزایش یافته است.

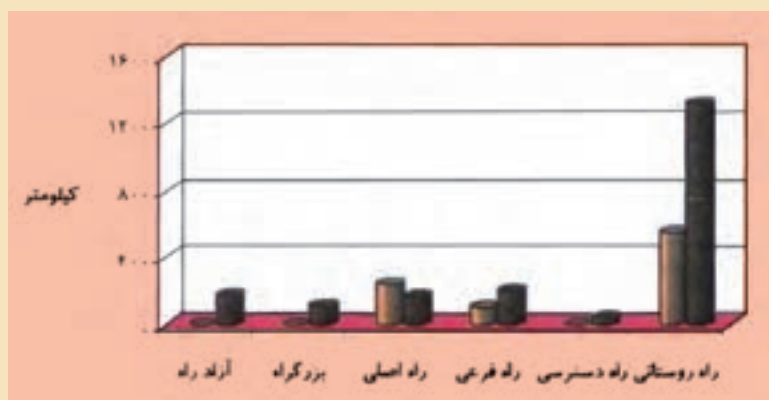
شکل ۸-۶- تعداد مشترکان برق استان در طی سال‌های ۵۷ و ۸۴ و ۸۷

شکوفایی استان پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی

همچنین، در سال‌های بعد از پیروزی انقلاب اسلامی برنامه عمران شهری در شهرهای قم و دیگر شهرهای استان مانند جعفریه، کهک، قنوات و دستجرد آغاز شده است که این برنامه‌ها شامل احداث، تعریض، بهسازی معابر و میادین، خیابان‌ها و بلوارها از جمله آسفالت، جدول‌گذاری و ... مطابق طرح تفصیلی یا هادی شهری انجام می‌شود.

۳- حمل و نقل: استان قم از یک سو، رابط بین استان‌های صنعتی کشور به پایتخت بوده و از سوی دیگر، نقطه اتصال کلیه استان‌های جنوبی کشور (۱۷ استان) با مرکز کشور است؛ به همین جهت، وجود راه‌های ارتباطی در این استان از اهمیت خاصی برخوردار است به طوری که مجموعه راه‌های حوزه استحفاظی استان در سال ۱۳۵۷ حدود ۵۴۹ کیلومتر بود که در سال ۱۳۸۶ به حدود ۲۰۱۲ کیلومتر رسیده است.

شکل ۹-۶- طول راه‌های استان در قبل و بعد از انقلاب اسلامی

مهم‌ترین پروژه‌های عمرانی در دست اقدام در استان

- ۱- طرح انتقال آب از سرشاخه‌های رود دز به استان قم و اجرای طرح فاضلاب شهری
- ۲- پروژه بزرگ میدان امام خمینی (ره) به وسعت ۴۰ هزار متر مربع
- ۳- اجرای پروژه خیابان عمار یاسر و بلوار پیامبر اعظم (ص)
- ۴- احداث پل جمهوری بزرگترین و زیباترین پل شهری کشور
- ۵- طرح حرم تا حرم (طرح بزرگ پیامبر اعظم)
- ۶- پروژه مونوریل قم به طول ۱۷/۵ کیلومتر از پارک سوار شمالی تا شهرک پردیسان
- ۷- پروژه متروی قم به طول ۱۳/۵ کیلومتر در مسیر مسجد مقدس جمکران تا منطقه امامزاده ابراهیم

شکل ۱۱-۶- پروژه در حال ساخت میدان بزرگ امام خمینی (ره)

شکل ۱۰-۶- پروژه بزرگ عمار یاسر

شکل ۱۲-۶- پروژه مونوریل در قم

(ب)

(ب)

(الف)

شکل ۱۳-۶- بستر قمرود از روی پل رضویه در سه زمان

فعالیت گروهی ۲-۶

شکل‌های ۱۳-۶ را با هم مقایسه کرده و به این سؤالات پاسخ دهید :

- ۱- با مقایسه این سه شکل چه نتیجه‌ای می‌گیرید؟
- ۲- آثار مثبت اجرای طرح ساماندهی رودخانه قمرود چیست؟
- ۳- آثار منفی اجرای این طرح چیست؟
- ۴- نظر شما در مورد اجرای این طرح چیست؟

بیشتر بدانیم

طرح انتقال آب از سرشاخه‌های دز به قم

این طرح بزرگ‌ترین طرح انتقال آب در منطقه خاورمیانه است. هدف از اجرای طرح، انتقال ۱۸۰ میلیون مترمکعب آب از سرشاخه‌های دز به سد کوچری (قمرود) و تصفیه‌خانه دودهک جهت تأمین آب شرب درازمدت شهرهای قم، خوانسار، خمین، گلپایگان، نیم‌ور و سلفچگان و همچنین تخصیص مقداری از آب انتقال یافته به صنعت برای جبران روزافزون کمبود آب شهرهایی است که از رشد جمعیت سریعی برخوردارند.

از این مقدار حدود ۱۴۰ میلیون مترمکعب آب برای شهر قم، حدود ۲۰ میلیون مترمکعب برای آب‌رسانی به سایر شهرها و ۲۰ میلیون مترمکعب جهت مصارف صنعتی اختصاص داده شده است. (این مقدار آب برای سال ۱۴۰۰ هجری خورشیدی در نظر گرفته شده است) برای افق سال ۱۴۲۰ هجری خورشیدی مقدار آب انتقالی قرار است به ۲۴۵ میلیون مترمکعب افزایش یابد.

فعالیت‌های آموزشی علمی و فرهنگی

فعالیت‌های آموزشی و علمی استان در سه بخش آموزش و پرورش، آموزش عالی و فعالیت‌های فرهنگی قابل

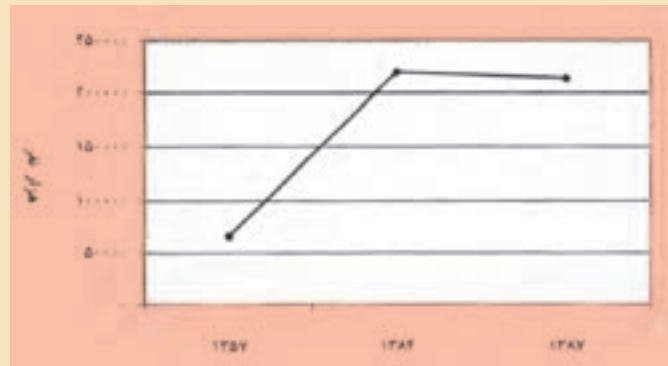
بحث است :

۱- آموزش و پرورش : در سال‌های اول انقلاب، تعداد مدارس استان ۱۵۸ باب بوده است که با توجه به تعداد دانش‌آموزان به طور میانگین در هر مدرسه، ۴۱۵ دانش‌آموز مشغول به تحصیل بوده‌اند ولی با نهضت مدرسه‌سازی که در کشور و استان قم آغاز شد، در سال ۱۳۸۷ تعداد مدارس استان به ۱۶۱۰ مدرسه، یعنی به ۹ برابر، افزایش یافت. میانگین تعداد دانش‌آموزی در مدارس به رغم رشد جمعیت دانش‌آموزی به ۱۳۳ نفر در هر مدرسه

رسیده است.

هم چنین، میزان باسوادی از ۵۰ درصد در سال ۱۳۵۷ به ۸۷/۳ درصد در سال ۱۳۸۷ افزایش یافته است.

شکل ۱۴-۶- تعداد جمعیت دانش آموزان استان در سال‌های ۵۷ تا ۸۷

۲- آموزش عالی: در بخش آموزش عالی نیز شاهد تحولات عظیمی در استان بوده‌ایم. تعداد مراکز و مؤسسات آموزش عالی استان که در سال ۱۳۵۷ فقط ۵ مرکز بوده است، در سال ۱۳۸۷ به ۲۶ مرکز افزایش می‌یابد. در همین دوره، تعداد دانشجویان مراکز آموزشی دولتی از ۷۷۵ نفر به ۴۱۷۴۱ نفر افزایش می‌یابد که به این رقم‌ها باید دانشجویان ده‌هزار نفری دانشگاه آزاد اسلامی و هم چنین دانشجویان دانشگاه پیام نور را نیز اضافه کرد.

برای مطالعه

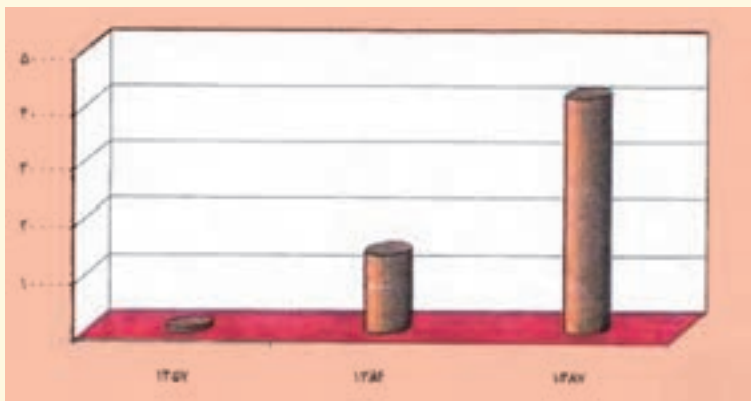

جدول ۴-۶- شاخص‌های آموزشی و علمی استان از سال ۱۳۵۷ تا ۱۳۸۷

شاخص	واحد	سال ۱۳۵۷	سال ۱۳۸۴	سال ۱۳۸۷
تعداد مدارس استان	آموزشگاه	۱۵۸	۱۶۰۷	۱۶۱۰
جمعیت دانش آموزان	هزار نفر	۶۶	۲۲۰	۲۱۴
مؤسسات آموزش عالی	مرکز	۵	۲۴	۲۶
تعداد دانشجویان دولتی	نفر	۷۷۵	۱۳۹۹۰	۴۱۷۴۱
تعداد دانشجویان دانشگاه آزاد	نفر	-	۱۰۰۰۲	۱۰۲۱۲
درصد باسوادی	درصد	۵۰	۸۶	۸۷/۳

افزون بر موارد فوق، به برکت انقلاب اسلامی ده‌ها مرکز پژوهشی در استان مشغول فعالیت‌اند که در ارتقای سطح علمی استان بسیار تأثیر گذارند.

شکوفایی استان پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی

شکل ۱۵-۶- تعداد دانشجویان مراکز آموزش عالی استان در سال‌های ۵۷ و ۸۴ و ۱۳۸۷

۳- فعالیت‌های فرهنگی: استان قم از نظر فرهنگی، دومین استان حوزه چاپ و نشر در کشور شناخته شده است. انتشار تقریباً ۸۰ نشریه دینی، فرهنگی، پژوهشی و هنری نشانه توانمندی علمی و فرهنگی استان است.

بیشتر بدانیم

تعداد نشریات محلی استان در سال ۱۳۸۴ برابر ۱۰۱ نشریه با شمارگان ۳۴۰۰۰۰۰ نسخه بوده است که در سال ۱۳۸۶ شمارگان آن با رشد ۲۵ درصدی به ۴۲۴۷۰ نسخه رسیده است. استان قم از نظر وجود کتابخانه‌های عمومی و تخصصی، یکی از مراکز غنی کشور است. این کتابخانه‌ها نقش بسیار ارزنده و مهم در بالا رفتن سطح فرهنگ کتابخوانی در استان ایفا می‌کنند.

جدول ۵-۶- شاخص‌های فرهنگی و هنری استان قم طی سال‌های ۱۳۵۷ تا ۱۳۸۶

شاخص‌ها	واحد	سال ۱۳۵۷	سال ۱۳۸۴	سال ۱۳۸۶
تعداد کتابخانه‌های عمومی	باب	نامعلوم	۱۵	۲۵
تعداد کتاب‌های کتابخانه‌های عمومی	جلد	نامعلوم	۸۵۴۵۰	۱۹۳۷۶۶
چاپخانه‌های تحت نظارت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	باب	۱۲	۱۰۶	۱۱۵
تعداد سینماها	باب	۰	۳	۵
گنجایش سینماها	نفر	۰	۱۳۵۰	۲۰۰۰
شمارگان نشریات محلی	نسخه	نامعلوم	۳۴۰۰،۰۰۰	۴۲۴۷۶۵۷
مراکز کانون پرورشی فکری کودکان و نوجوانان	مرکز	۱	۸	۹
تعداد مربیان کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان	نفر	۴	۲۸	۳۲

در بخش سینما و تئاتر، قبل از انقلاب اسلامی به دلیل اهدافی که رژیم گذشته از فعالیت‌های هنری و فرهنگی دنبال می‌کرد، مردم مسلمان و انقلابی قم مانع از ایجاد و گسترش فعالیت‌های هنری از قبیل مراکز نمایش یا سالن‌های نمایش فیلم و تئاتر بودند ولی پس از انقلاب اسلامی اولین سینمای استان قم در سال ۱۳۵۹ تأسیس شد. تعداد سینماهای استان در سال ۱۳۸۴، سه سینما با ۱۳۵۰ صندلی بوده که این رقم در سال ۱۳۸۶ به پنج سینما و ۲۰۰۰ صندلی افزایش یافته است.

فعالیت

فعالیت گروهی ۳-۶

- ۱- استان قم از نظر فرهنگی، دومین حوزه ..... و ..... در کشور است.
- ۲- انتشار تقریباً ۸۰ نشریه در استان، نشانه توانمندی ..... و ..... است.
- ۳- چرا مردم استان قم از گسترش سالن نمایش فیلم و تئاتر در قبل از انقلاب جلوگیری می‌کردند؟

بیشتر بدانیم

فعالیت‌های بهداشتی و درمانی

از دستاوردهای مهم انقلاب اسلامی در استان قم، ارتقای شاخص‌های بهداشتی، درمانی و اختصاص اعتبارات ویژه به بهداشت و درمان است. توسعه مراکز و پایگاه‌های بهداشتی طبق نظام شبکه، راه‌اندازی واحدهای جدید بهداشتی برای دسترسی بیشتر مردم به خدمات بهداشتی و درمانی به خصوص در مناطق روستایی از اقدامات مهم وزارت بهداشت و درمان در سال‌های بعد از انقلاب است (جدول ۶-۶).

مهم‌ترین پروژه‌های در دست اقدام بخش بهداشت و درمان استان

- تجهیز بیمارستان شهید بهشتی و فرقانی
- توسعه آزمایشگاه‌های طبی در شهرها و روستاهای استان
- آغاز عملیات احداث بیمارستان تأمین اجتماعی و ...

شکل ۱۶-۶- نمای از بیمارستان شهید بهشتی شهر قم

جدول ۶-۶- شاخص‌های بهداشتی و درمانی استان قم طی سال‌های ۱۳۵۷ تا ۱۳۸۷

شاخص‌ها	واحد	سال ۱۳۵۷	سال ۱۳۸۴	سال ۱۳۸۷
مراکز بهداشتی و درمانی شهری	مرکز	۱۰	۱۵	۱۹
تعداد پایگاه‌های بهداشتی	پایگاه	۰	-	۳۴
مراکز بهداشتی درمانی روستایی	مرکز	۸	۹	۱۱
تعداد خانه‌های بهداشت روستایی	خانه	۱۴	۵۹	۵۹
تعداد مؤسسات درمانی	مؤسسه	۶	۸	۹

فعالیت

فعالیت گروهی ۴-۶

- ۱- مهم‌ترین پروژه‌های بهداشتی و درمانی در دست اقدام استان قم کدام‌اند؟
- ۲- وضعیت آموزش عالی استان قم، قبل و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی را با هم مقایسه کنید.

درس پانزدهم : چشم انداز آینده استان

تصاویر پایین نشانگر بخشی از توانمندی های استان قم در زمینه های توسعه ارتباطی، زیارتی، طبیعی و اقتصادی است. به نظر شما هر تصویر مربوط به کدام یک از توانمندی های استان است؟
آیا می دانید استان قم با وجود چنین توانمندی ها با کدام موانع و محدودیت هایی در جهت توسعه مواجه است؟
این درس ضمن شرح وضعیت موجود، شما را با چشم انداز و برنامه های آتی توسعه استان آشنا می سازد.

نیروگاه سیکل ترکیبی قم

مسجد مقدس جمران

حرم مطهر حضرت معصومه (س)

معدن نارج

ناحیه صنعتی شکوهیه

مدرسه علمیه امام خمینی (ره)

نمونه هایی از صنایع دستی قم

باغ های خلجستان

مجتمع دامی لبن

شکل ۱۷-۶- تصاویری از توانمندی های استان قم

وضعیت موجود

امروزه استان قم با موقعیت مناسب جغرافیایی، تنوع اقلیمی، منابع قابل ملاحظه طبیعی و استقرار منطقه ویژه اقتصادی سلفچگان، هم‌چنین شهر مقدس قم که خاستگاه و کانون تفکر شیعی و انقلاب اسلامی است، از اهمیت خاصی در سطح ملی و بین‌المللی برخوردار است. وجود بارگاه ملکوتی حضرت معصومه (س) و مسجد مقدس جمکران، حضور مراجع بزرگ دینی و حوزه‌های بزرگ علمیه و ده‌ها مرکز آموزشی و پرورشی ملی و بین‌المللی و مراکز چاپ و نشر، اهمیت موضوع را بیشتر کرده است. از طرفی، مسائل و مشکلاتی از قبیل:

- کم‌عرض بودن خیابان‌ها و معابر
  - عدم وجود مکان مناسب برای پارکینگ خودروها
  - کمبود امکانات مناسب اقامتی موقت و دائمی، مانند زائرسرا و هتل
  - عدم وجود نظام جامع حمل و نقل زائر از راه‌های مواصلاتی به حرم مطهر و مسجد مقدس جمکران
  - ازدحام بیش از حد جمعیت در مرکز شهر و اطراف حرم مطهر
  - ناکافی بودن فضای سبز در سطح شهر و استان
- وجود دارد که امید می‌رود با همت و تلاش مردم و مسئولان، استان قم و به ویژه شهر مقدس قم به جایگاه واقعی خود برسد. در شکل ۱۸-۶، نمونه‌هایی از مشکلات و محدودیت‌های استان قم به تصویر کشیده شده است. هر تصویر کدام‌یک از مشکلات و محدودیت‌های استان قم را نشان می‌دهد؟ راهکارهای خود را برای حل این مشکلات بیان کنید.

شکل ۱۸-۶- تصاویری مربوط به بعضی از مسائل و مشکلات استان و شهر قم

ادامه شکل ۱۸-۶

ضرورت تعیین چشم انداز

با توجه به آنچه از توانمندی‌ها و محدودیت‌های استان ذکر شده، داشتن نگاهی آینده‌نگر برای تعالی، پیشرفت و توسعه استان، امری اجتناب‌ناپذیر است.

بنابراین بهتر است هرگونه برنامه توسعه‌ای که برای چشم‌انداز آینده استان تهیه و تدوین می‌شود، علمی و در قالب آمایش سرزمین و حول توانمندی‌های استان به ویژه در دو بعد ۱- فرهنگی و مذهبی، ۲- اقتصادی و اجتماعی باشد.

برای مطالعه

آمایش سرزمین

برنامه‌ای است که به تنظیم رابطه بین انسان، محیط و فعالیت‌های او می‌پردازد و هدف آن، بهره‌برداری منطقی از همه امکانات برای بهبود وضعیت مادی و معنوی انسان‌هاست. این برنامه براساس ارزش‌های اعتقادی و فرهنگی و ابزار علم و تجربه در طول زمان شکل می‌گیرد.

۱- اهداف و راهبردهای توسعه در بعد فرهنگی و مذهبی

به طور مسلم در برنامه چشم انداز فرهنگی و مذهبی استان که برای سال‌های آتی تهیه و تدوین می‌شود باید به شهر مقدس قم به شکل محوری توجه شود؛ به گونه‌ای که در آینده‌ای نزدیک بتواند اهداف زیر را محقق سازد:

– مرکزیت تولید و نشر علوم و معارف دینی

– تبدیل قم به شهر زیارتی در مقیاس جهانی

– ارائه الگوی مدنیت اسلامی.

گفتنی است برای نیل به اهداف فوق، راهبردهایی پیشنهاد می‌شود که می‌توانید در ادامه، آن را مطالعه کنید.

بیشتر بدانیم

راهبردهای پیشنهادی برای توسعه فرهنگی و مذهبی

– توسعه مراکز آموزشی، پرورشی، ترویجی و تبلیغی حوزوی و دانشگاهی

– رعایت اصول معماری اسلامی در شهرسازی و توسعه شهری

– ارتقای امنیت و نظم، بهداشت و زیباسازی شهرهای استان

– توسعه حرم مطهر حضرت معصومه (س) و مسجد مقدس جمکران و راه‌های مواصلاتی

– توسعه ارتباطات و شبکه‌های الکترونیکی

– سازماندهی مرکز چاپ و نشر در استان

– الزام رعایت ضوابط شرعی در کلیه مناسبات اجتماعی

– بسترسازی مناسب برای بازدید از مراکز علمی، دینی، فرهنگی و مکان‌های مقدس استان

– رعایت ترکیب متوازن اجتماعی شهرهای استان

– کارآمد کردن دستگاه‌های اداری و اجرایی استان

– ترویج روحیه برادری، تعاون، درست‌کاری و انصاف میان شهروندان

– مکان‌یابی مناسب و توسعه ترمینال‌های مسافرتی استان

خوشبختانه برخی از راهبردهای پیشنهادی عملیاتی شده است که از آن جمله می‌توان به گسترش ضلع شمال

حرم مطهر و راه‌های مواصلاتی به آن اشاره کرد که در آینده‌ای نزدیک به بهره‌برداری خواهند رسید.

شکل ۱۹-۶- بخشی از میدان بزرگ در حال ساخت امام خمینی (ره)

شکل ۲۰-۶- تونل غدیر واقع در خیابان عمار یاسر

برای مطالعه

امام صادق (ع) فرموده است :
 در آینده ای نه چندان دور، ... دانش در شهر قم آشکار و آن شهر کانون علم و دانش می شود، تا آنجا که
 ناآگاهی در دین باقی نمی ماند حتی از زنان پرده نشین خانه. از قم علم به دیگر شهرهای جهان از شرق و غرب سرازیر
 شده، حجت خدا بر مردم تمام می شود.
 «نقل از کتاب کریمه اهل بیت (ع)»

فعالیت

فعالیت گروهی ۵-۶

۱- راهبردهای پیشنهادی در متن درس را با کمک دبیر مربوط، در جدول زیر براساس اهداف سه گانه
 دسته بندی کنید :

هدف ۱ (مرکزیت تولید و نشر معارف دینی)	هدف ۲ (تبدیل شهر قم به قطب گردشگری مذهبی)	هدف ۳ (ارائه الگویی از مدنیت اسلامی)

۲- اهداف و راهبردهای توسعه اقتصادی و اجتماعی استان

قبل از پرداختن به اهداف و راهبردهای توسعه اقتصادی و اجتماعی استان، متذکر می‌شویم که توسعه اقتصادی به جهت ماهیت فرهنگی - مذهبی استان بهتر است حول محورهای صنعت، معدن و کشاورزی و در راستای اهداف فرهنگی و برای نیل به اهداف زیر باشد:

- ۱- کاهش مشکلات بیکاری، مهاجرت روستائیان و ناهنجاری‌های اجتماعی
  - ۲- بهره‌برداری اصولی از منابع انسانی و طبیعی
  - ۳- ایجاد امکانات زیربنایی لازم برای توسعه اقتصادی و اجتماعی استان.
- گفتنی است برای نیل به اهداف فوق راهبردهایی پیشنهاد می‌شود که می‌توانید در ادامه، آن را مطالعه کنید.

بیشتر بدانیم

- راهبردهای پیشنهادی برای توسعه اقتصادی اجتماعی استان
- استقرار صنایع کم‌آب بر و پاک، مناسب با شرایط استان
  - توسعه فعالیت‌های زراعی کم‌آب بر و مناسب با شرایط اقلیمی استان
  - بهسازی و توسعه شبکه حمل و نقل معدنی و ارتباطی بین معادن و مراکز مصرف
  - حمایت از سرمایه‌گذاران بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری در بخش صنعت
  - ایجاد ایستگاه‌های تحقیقاتی در مکان‌ها و نواحی صنعتی و کشاورزی
  - تأسیس هنرستان‌های کشاورزی و ایجاد رشته‌های مرتبط با محصولات منطقه برای تربیت کشاورزان جوان و آگاه
  - تأسیس دانشگاه علم و صنعت در استان و تربیت نیروهای متخصص و متعهد
  - بهره‌برداری بهینه از منابع آب و خاک بخش‌های مختلف استان
  - مکان‌یابی مناسب برای انتقال فعالیت‌های صنعتی و آلاینده از بافت و مدخل ورودی شهرها به خصوص

شهر قم

- گسترش صنایع دستی و تبدیلی در بخش‌های مختلف استان
  - توسعه منطقه ویژه اقتصادی سلفچگان
  - توسعه تحقیقات در زمینه شناسایی و اکتشاف کانی‌های دریاچه نمک و حوض سلطان
  - پیگیری و به نتیجه رساندن انتقال آب به استان قم از مناطق پرآب
  - روان کردن ترافیک شهر قم با احداث منوریل و مترو.
- خوشبختانه برخی از راهبردهای توسعه اقتصادی استان وارد مرحله عملیاتی شده است؛ مثلاً، انتقال آب از سرشاخه‌های دز به قم و برخی دیگر مانند احداث منوریل و مترو، ایجاد شهرک‌های فناوری اطلاعات، گنجینه و شهرک ۲۰۰۰ هکتاری برای ایجاد صنایع پاک چاپ و نشر در حال مطالعه و مکان‌یابی هستند که در آینده چشم‌انداز اقتصادی شهر و استان قم را متحول خواهند کرد.

فعالیت

فعالیت گروهی ۶-۶

- ۱- چرا بهتر است برنامه توسعه اقتصادی و اجتماعی استان در راستای توسعه فرهنگی - مذهبی باشد.
- ۲- راهبردهای پیشنهادی توسعه اقتصادی استان را - که در متن درس آمده است - در جدول زیر براساس هدف دسته بندی کنید :

هدف ۱	کاهش مشکلات بیکاری، مهاجرت روستائیان و ناهنجاری های اجتماعی
هدف ۲	بهره برداری اصولی از منابع طبیعی و انسانی استان
هدف ۳	ایجاد امکانات لازم زیربنایی برای توسعه اقتصادی

با تشکر از

- اداره کل آموزش و پرورش استان قم
- استانداری قم
- سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان قم
- سازمان آب و فاضلاب استان
- اداره کل منابع طبیعی استان
- سازمان محیط زیست استان
- سازمان صنایع و معادن استان
- سازمان فضایی ایران
- اداره کل هواشناسی استان
- مؤسسه جغرافیایی و کارتوگرافی گیتاشناسی
- سازمان نقشه برداری کشور
- شرکت شهرک های صنعتی استان قم
- اداره کل حفظ آثار و نشر ارزش های دفاع مقدس استان
- اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان
- جهاد کشاورزی استان

شکوفایی استان پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی

سایت‌های مفید در مورد استان شناسی قم

نام سایت	آدرس
آستان مقدسه حضرت فاطمه معصومه (س)	www.masoumeh.com
مسجد مقدس جمکران	www.jamkaran.info
استانداری قم	www.ghom.ir
شهرداری قم	www.qom.ir
فرمانداری قم	www.qom.gov.ir
پورتال جامع اطلاع‌رسانی استان قم	www.qomportal.ir
صدا و سیما قم	www.qom.irib.ir
شرکت آب و فاضلاب قم	www.abfa-qom.com
سازمان هواشناسی استان قم	www.qommet.ir
سازمان جهاد کشاورزی استان قم	www.qom.agri-jahad.ir
اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان قم	www.qom.frw.og.ir
سازمان صنایع و معادن استان قم	www.qomim.ir
اداره میراث فرهنگی و گردشگری استان قم	www://qommiras.ir
شرکت آب و فاضلاب روستایی استان قم	www.abfar-qom.ir
شرکت شهرک‌های صنعتی استان قم	www.qomieci.ir
اداره کل راه و ترابری استان قم	www.qomroad.ir
شورای اسلامی شهر قم	www.qomshora.ir
پایگاه اطلاع‌رسانی حوزه علمیه قم	www.hawzah.net
سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور وزارت کشور	www.vil.ir
درگاه واحد خدمات الکترونیکی ایران	www.iran.ir
پایگاه ملی داده‌های علوم زمین کشور	www.ngdir.ir
دفتر مناطق نمونه گردشگری ریاست جمهوری	www.mntourism.ir
شرکت مخابرات استان قم	www.tcq.coir
شرکت توزیع نیروی برق استان قم	www.qepd.co.ir
اداره کل کتابخانه‌های عمومی استان قم	www.qompl.ir

